

سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی ۳	پایه: دوازدهم	دوره دوم متوسطه	رشته: ادبیات و علوم انسانی / علوم و معارف اسلامی
نام و نام خانوادگی:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۱۰/۱۹	ساعت شروع: ۱۰ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد داخل و خارج کشور	مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir		
در نوبت دی ماه سال ۱۴۰۲			

ردیف	سؤالات	نمره
------	--------	------

مبانی تحلیل متن، تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی (۴ نمره)

۱	عبارت زیر، شرح ویژگی‌های کدامیک از شاعران دوره بیداری است؟ «آشنا به زبان و ادب کهن فارسی، آگاه از مسائل روز جامعه، محقق، مدرّس دانشگاه، فعال حوزه سیاست و روزنامه‌نگار.»	۰/۲۵
۲	جریان «سمبولیسم اجتماعی» یا «شعر نو حماسی» در کدامیک از دوره‌های چهارگانه شعر فارسی معاصر، روی داد؟	۰/۲۵
۳	هر یک از توضیحات زیر مربوط به کدامیک از ویژگی‌های زبانی، ادبی و فکری شعر ادبیات معاصر تا انقلاب اسلامی است؟ (الف) مدح و ذم و هجو در شعر این دوره بسیار کم است. (ب) صور خیال جدید و نو هستند و تکرار تصاویر شاعران دوره قبل نیستند.	۰/۵
۴	از میان واژگان بیت زیر دو واژه را - که از شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری‌اند - مشخص کنید. «بی تربیت آزادی و قانون نتوان داشت سعفص نتوان خواند، نخوانده کلمن را»	۰/۵
۵	دو مورد از ویژگی‌های «زبانی» شعر دوره انقلاب اسلامی را - که در ابیات زیر مشهود است - بنویسید. «حسن شهادت از همه حسنی فراتر است ای محسن شهید من، ای حسن بی گناه یک کربلا شکوه به چشمت نهفته است ای روضه مجسم گودال قتلگاه»	۰/۵
۶	درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید. (الف) از انقراض صفویه تا پایان سلطنت فتحعلی شاه رشد و شکوفایی چشم‌گیری در تاریخ ادبیات ایران روی می‌دهد. (ب) گروهی از شاعران دوره بازگشت به قصیده‌سرایی به سبک شاعران خراسانی و عهد سلجوقی پرداختند. (پ) توصیف پدیده‌ها و شخصیت‌ها در نثر دوره معاصر تا انقلاب اسلامی عینی، کوتاه، بیرونی و مشخص است. (ت) شاعران دوره بیداری تخیلات سرایندگان پیشین را در نظر داشتند و نمونه این تخیلات را در پاره‌ای از اشعار «میرزاده عشقی» می‌توان دید.	۱
۷	مشخص کنید هر یک از آثار ذکر شده در ستون «الف»، مربوط به نویسنده کدامیک از آثار مذکور در ستون «ب» است.	۱

گروه الف	گروه ب
راه‌آب‌نامه	سه تار
دید و بازدید	تلخ و شیرین
سبک‌شناسی	آتش خاموش
شهری چون بهشت	تاریخ تطوّر نظم فارسی

موسیقی شعر (۶ نمره)

۸	تقطیع ترکیب «دل پاک» به صورت «U — — U» با کدام اختیار زبانی مطابقت دارد؟	۰/۲۵
۹	نوع وزن مناسب با هر بیت را از ستون مقابل برگزینید.	۰/۷۵

الف) به حسن و خلق و وفا کس به یار ما نرسد	تو را در این سخن انکار کار ما نرسد	۱- همسان
ب) چه زخم چو نای هر دم، ز نوای شوق او دم	که لسان غیب خوش‌تر، بنوازد این نوا را	۲- ناهمسان
پ) نرگس از چشمک‌زدن شد فتنه در صحن چمن	شیوه‌های چشم جادوی توام آمد به یاد	۳- همسان دولختی

سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی ۳	پایه: دوازدهم	دوره دوم متوسطه	رشته: ادبیات و علوم انسانی / علوم و معارف اسلامی
نام و نام خانوادگی:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۱۰/۱۹	ساعت شروع: ۱۰ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد داخل و خارج کشور	مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir		
در نوبت دی ماه سال ۱۴۰۲			

ردیف	سؤالات	نمره
------	--------	------

۱۰	وزن مصراع «جانا نظری که ناتوانم»، «مستفل فاعلات مستف» است. اگر هجاهای این مصراع را به گونه ای دیگر برش بزنیم، وزن آن چه خواهد بود؟	۰/۷۵
۱۱	مشخص کنید کدام یک از گزاره های زیر، درباره اختیارات شاعری زبانی و کدام درباره اختیارات شاعری وزنی صادق است. الف) آوردن «فاعلاتن» به جای «فعلاتن» در رکن اول مصراع. ب) بلند به حساب آوردن «و» عطف یا ربط و مصوت های کوتاه پایان کلمه.	۰/۵
۱۲	وزن پاره دوم سروده نیمایی زیر را بنویسید. «می تراود مهتاب می درخشد شب تاب»	۰/۵
۱۳	با توجه به بیت زیر به پرسش ها پاسخ دهید. «دلَم شکسته تر از شیشه های شهر شماس الف) نشانه های هجایی مصراع دوم بیت را بنویسید. ب) کاربرد کدام اختیارات شاعری «وزنی» در مصراع دوم، مشهود است؟ (ذکر دو مورد مدّ نظر است).	۱ ۰/۵
۱۴	در بیت «نسیم صبح را گفتم که با او جانبی داری؟ / کزان جانب که او باشد، صبا عنبرفشان آید»: الف) وزن بیت را بنویسید. ب) شاعر در سه رکن از اختیارات شاعری بهره برده است؛ پایه های آوایی هریک از این ارکان را جداگانه مشخص کنید.	۱ ۰/۷۵

زیبایی شناسی (۶ نمره)

۱۵	بیت «گفت آن یار کز او گشت سرِ دار بلند / جُرمش این بود که اسرار هویدا می کرد» به کدام داستان اشاره دارد؟	۰/۲۵
۱۶	بیت زیر نمونه کاربرد آرایه «حسن تعلیل» است. دلیل هنری و غیرواقعی آن را بنویسید. «خمیده پشت از آن گشتند پیران جهان دیده که اندر خاک می جویند ایام جوانی را»	۰/۵
۱۷	شاعر در کدام یک از ابیات زیر، مصراعی را تضمین کرده است؟ مصراع تضمین شده را مشخص کنید. الف) مه من نقاب بگشا، ز جمال کبریا ب) شده انتظارم از حد، چه شود ز در آبی؟ که بتان فروگذارند اساس خودنمایی ز دو دیده خون فشام ز غمت شب جدایی	۰/۵
۱۸	آرایه درست هر یک از ابیات زیر را از درون کمانک برگزینید. الف) گوش ترحمی کو، کز ما نظر نپوشد؟ ب) بر لب کوه جنون، خنده شیرین بهار دست غریق یعنی: فریاد بی صداییم» (متناقض نما، تلمیح) نقش زخمی است که از تیشه فرهاد شکفت (تضاد، حس آمیزی)	۰/۵
۱۹	در بیت زیر، دو شبکه «مراعات نظیر» موجود است؛ آنها را مشخص کنید. «سر من مست جمالت، دل من دام خیالت گهر دیده نثار کف دریای تو دارد»	۰/۵
۲۰	شاعر با به کار بردن کدام بخش از بیت زیر، آرایه ادبی «ایهام» را خلق نموده است؟ معانی دوگانه آن را بنویسید. «چون جام شفق موج زند خون به دل من با این همه دور از تو مرا چهره زردی است»	۰/۷۵
۲۱	در بیت «با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت»: الف) بخش های پدید آورنده لف و نشر را بنویسید. (ذکر چهار مورد مدّ نظر است). ب) نوع لف و نشر را بنویسید.	۱/۲۵

سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی ۳	پایه: دوازدهم	دوره دوم متوسطه	رشته: ادبیات و علوم انسانی / علوم و معارف اسلامی
نام و نام خانوادگی:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۱۰/۱۹	ساعت شروع: ۱۰ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد داخل و خارج کشور	مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir		
در نوبت دی ماه سال ۱۴۰۲			

ردیف	سؤالات	نمره
------	--------	------

۲۲	آرایه ادبی «تضاد» بین کدام واژه‌های بیت زیر، برقرار است؟ «خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است»	۰/۵
۲۳	مناسب‌ترین آرایه برای تصویرآفرینی در حماسه چیست؟ کدام یک از ابیات زیر، دربردارنده این آرایه است؟ الف) به کردار افسانه از هر کسی ب) به تنها یکی گور بریان کنی شنیدم همی داستانت بسی هوا را به شمشیر، گریان کنی	۰/۵
۲۴	جاهای خالی را به‌درستی پر کنید. الف) در بیت «چون شب‌نم اوفتاده بدم پیش آفتاب/ مهرم به جان رسید و به عیوق بر شدم» واژه دارای دو معناست: یک معنای آن پذیرفتنی و به معنی است و معنای دیگر آن - که مورد نظر نیست - با واژه‌های آفتاب و عیوق، آرایه «ایهام تناسب» را پدید آورده‌است. ب) در بیت «سرکشان را فکند تیغ مکافات ز پای/ شعله را زود نشانند به خاکستر خویش» مطلبی در دو عبارت مستقل، به نحوی بیان شده که یکی از عبارات، معادلی برای تأیید عبارت دیگر است؛ این شیوه، سبب خلق آرایه گردیده‌است.	۰/۷۵

نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)

۲۵	متن زیر را از دیدگاه «زبانی» و «ادبی» بررسی کنید. (ذکر دو مورد برای هر سطح، بسنده است). «اکنون مدت دو سال افزون است که نه از آن طرف بریدی و سلامی و نه از این جانب قاصدی و پیامی، طایر مکاتبات را پر بسته و کلبه مراودات را در بسته.» «قائم مقام فراهانی»	۱
۲۶	با توجه به رباعی زیر - که از سروده‌های شاعران دوره انقلاب اسلامی است - به پرسش‌ها پاسخ دهید. «کس چون تو طریق پاک‌بازی نگرفت زین پیش دلاورا، کسی چون تو، شگفت! الف) دو مورد از ویژگی‌های فکری شعر را بنویسید. ب) سطح ادبی سروده را، با ذکر دو ویژگی آن، بررسی کنید.	۱
۲۷	در سروده زیر، شاعر با بیانی نمادین، به ترسیم فضای جامعه در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی پرداخته‌است؛ چهار مورد از عناصر واژگانی این سروده را که اسباب خلق این تصاویر نمادین شده، بنویسید. «پیش از تو آب، معنی دریا شدن نداشت شب مانده بود و جرئت فردا شدن نداشت بسیار بود رود در آن برزخ کبود اما دریغ! زهره دریا شدن نداشت در آن کویر سوخته، آن خاک بی‌بهار حتی علف اجازه زیبا شدن نداشت»	۱
۲۸	با توجه به سروده زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. «برکش ز سر این سپید معجر بگرای چو ازدهای گرز بفکن ز بن این بنا که باید الف) دو مورد از «ویژگی‌های فکری» این سروده را بنویسید. ب) در این ابیات، کدام «ویژگی زبانی» شعر برخی شاعران دوره بیداری، آشکار است؟ پ) با توجه به سطح ادبی شعر، شاعر از گروه سنت‌گراست یا گروهی که مطابق زبان کوچه و بازار شعر می‌سرودند؟	۱
۲۰	جمع نمره	شاد باشید و شکوفا.

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی ۳		رشته: ادبیات و علوم انسانی / علوم و معارف اسلامی
پایه: دوازدهم	دوره دوم متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۱۰/۱۹
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد داخل و خارج کشور		ساعت شروع: ۱۰ صبح
در نوبت دی ماه سال ۱۴۰۲		تعداد صفحات: ۲ صفحه
مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش		http://aee.medu.gov.ir

ردیف	پاسخها	نمره
------	--------	------

۱	محمدتقی بهار. ۰/۲۵ ص ۱۶.	۰/۲۵
۲	دوره سوم. ۰/۲۵ ص ۷۰.	۰/۲۵
۳	الف) فکری. ۰/۲۵ ب) ادبی. ۰/۲۵ ص ۷۰.	۰/۵
۴	آزادی. ۰/۲۵ قانون. ۰/۲۵ ص ۴۴	۰/۵
۵	بیشتر شدن واژگان متناسب با دین، جبهه و جنگ، شهادت و ایثار. آشنایی زدایی زبانی و روی آوردن به ترکیبات بدیع و بی سابقه. (ذکر دو مورد بسنده است). هر مورد ۰/۲۵ ص ۹۹.	۰/۵
۶	الف) نادرست. ۰/۲۵ ص ۱۲. ب) درست. ۰/۲۵ ص ۱۳. پ) درست. ۰/۲۵ ص ۹۸. ت) درست. ۰/۲۵ ص ۴۳.	۱
۷	راه آب نامه و تلخ و شیرین. ۰/۲۵ ص ۷۴. دید و بازدید و سه تار. ۰/۲۵ ص ۷۴. سبک شناسی و تاریخ تطوّر نظم فارسی. ۰/۲۵ ص ۱۶. شهری چون بهشت و آتش خاموش. ۰/۲۵ ص ۷۴.	۱
۸	بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه. ۰/۲۵ ص ۶۴.	۰/۲۵
۹	الف) به حسن و خلق و وفا کس به یار ما نرسد / تو را در این سخن انکار کار ما نرسد. ۰/۲۵ ص ۲۳. ب) چه زخم چو نای هر دم، ز نوای شوق او دم / که لسان غیب خوش تر، بنوازد این نوا را. ۰/۲۵ ص ۳۴. پ) نرگس از چشمک زدن شد فتنه در صحن چمن / شیوه های چشم جادوی توام آمد به یاد. ۰/۲۵ ص ۳۵.	۰/۷۵
۱۰	مفعول مفاعِلن فَعُولن. ۰/۷۵ ص ۲۸.	۰/۷۵
۱۱	الف) وزنی. ۰/۲۵ ص ۸۴. ب) زبانی. ۰/۲۵ ص ۵۰.	۰/۵
۱۲	می درخشد: فاعلاتن. ۰/۲۵ ص ۱۰۵. شب تاب: فعلن. ۰/۲۵ ص ۱۰۵.	۰/۵
۱۳	الف) ۱. ص ۸۷. — — — U — U — — U U — U — U نشانه های هجایی ب) ابدال. ۰/۲۵ ص ۸۷. بلند بودن هجای پایان مصراع. ۰/۲۵ ص ۸۳.	۱/۵
۱۴	الف) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن. ۱ ص ۵۰. ب) ن سی م صب. ۰/۲۵ ک زان جا نب. ۰/۲۵ ف شا نا ید. ۰/۲۵	۱/۷۵
۱۵	داستان بر دار کردن حسین بن منصور حلاج. ۰/۲۵ ص ۳۱.	۰/۲۵
۱۶	شاعر، دلیل خمیدگی پشت پیران را جُستن ایّام جوانی در خاک دانسته است. ۰/۵ ص ۱۱۷.	۰/۵

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: علوم و فنون ادبی ۳		رشته: ادبیات و علوم انسانی / علوم و معارف اسلامی	
پایه: دوازدهم	دوره دوم متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۱۰/۱۹	ساعت شروع: ۱۰ صبح
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد داخل و خارج کشور		مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش	
در نوبت دی ماه سال ۱۴۰۲		http://aee.medu.gov.ir	

ردیف	پاسخ‌ها	نمره
------	---------	------

۱۷	(ب). ۰/۲۵ ز دو دیده خون فشامن ز غمت شب جدایی. ۰/۲۵ ص ۳۴.	۰/۵
۱۸	الف) متناقض‌نما. ۰/۲۵ ص ۱۱۵. (ب) حس‌آمیزی. ۰/۲۵ ص ۱۱۴.	۰/۵
۱۹	سر، دل و دیده. ۰/۲۵ گَهر و دریا. ۰/۲۵	۰/۵
۲۰	دور از تو. ۰/۲۵ به سبب دوری از تو. ۰/۲۵ دور از تو باد. ۰/۲۵ ص ۹۰.	۰/۲۵
۲۱	الف) جیب. ۰/۲۵ جام. ۰/۲۵ مال یا از مال تهی است. ۰/۲۵ می یا از می تهی است. ۰/۲۵ ص ۵۸. (ب) لف و نشر مرتّب. ۰/۲۵ ص ۵۸.	۱/۲۵
۲۲	آباد و ویران. ۰/۵ ص ۵۹.	۰/۵
۲۳	اغراق. ۰/۲۵ (ب) به تنها یکی گور بریان کنی / هوا را به شمشیر، گریان کنی. ۰/۲۵ ص ۸۸.	۰/۵
۲۴	الف) مهر. ۰/۲۵ عشق یا محبّت. ۰/۲۵ ص ۹۲. (ب) اسلوب معادله. ۰/۲۵ ص ۱۱۶.	۰/۲۵
۲۵	زبانی: فاصله گرفتن از پیچیدگی و تکلف. سادگی و روانی نثر. کاربرد عبارات کوتاه. ۰/۵ ص ۲۰. ادبی: کاربرد آرایه‌های تشبیه، سجع، جناس، کنایه و مراعات نظیر. ۰/۵ ص ۲۰. (ذکر دو مورد در هر بخش، بسنده است).	۱
۲۶	الف) آشکار بودن روح حماسه و عرفان. روی آوردن به مفاهیم انتزاعی. فرهنگ دفاع مقدّس. ۰/۵ ص ۱۰۰. (ب) استفاده از قالب سنتی رباعی. گرایش به خیال‌بندی‌های شاعرانه به سبک بیدل و صائب. کاربرد آرایه‌های ادبی نظیر «تشخیص، مراعات نظیر و اغراق». ۰/۵ ص ۹۹. (ذکر دو مورد در هر بخش، بسنده است).	۱
۲۷	آب، دریا، شب، فردا، رود، برزخ کبود، کویر، علف. هر مورد ۰/۲۵ جمعاً ۱ نمره. ص ۹۹. (ذکر چهار مورد بسنده است).	۱
۲۸	الف) پرداختن به مضامین سیاسی، اجتماعی و وطنی (نظیر: آزادی‌خواهی و ظلم‌ستیزی). ۰/۵ (ب) توجّه به واژگان کهن. ۰/۲۵ (پ) سنّت‌گرا. ۰/۲۵	۱

۲۰	جمع بارم	شاد باشید و شکوفا.